

Kansliheten
Sandra Berwing
Nämndsekreterare
0156-522 78
Sandra.berwing@trosa.se

Kallelse
Datum
2024-05-08

Tid: Onsdag den 15 maj kl. 14:30
Plats: Digitalt

Kallelse till valnämnden

Ärende

1. Godkännande av dagordningen
2. Ambulerande röstmottagning vid val till Europaparlamentet 2024 VN/2024:15
3. Förordnande av röstmottagare vid förtidsröstningen vid val till Europaparlamentet 2024 VN/2024:18
4. Förordnande av röstmottagare på valdagen den 9 juni 2024 VN/2024:19
5. Korrigering av felaktig avprickning i röstlängd samt nekande att rösta VN/2024:16
6. Genomförande av preliminär sammanräkning (onsdagsräkning) i samband med val till Europaparlamentet 2024 VN/2024:17
7. Delegation till valnämndens ordförande VN/2024:20
8. Information inför valdagen
(Inga handlingar)

Dan Larson
Ordförande

Sandra Berwing
Sekreterare

2

Ambulerande röstmottagning vid val till Europaparlamentet 2024

Förslag till beslut

1. Möjligheten att rösta genom ambulerande röstmottagare ska erbjudas under hela förtidsröstningsperioden 22 maj till och med 9 juni 2024.
2. Bokning av ambulerande röstmottagning ska ske senast kl. 12:00 på valdagen och ett sista klockslag för den ambulerande röstmottagningen sätts till kl. 17:00 under valdagen.
3. Valnämnden förordnar Helena Edenborg, Sandra Berwing, Emma Eklund, Tina Forstén-Kärrström, Linda Stenlund och Kerstin Wisén, som ambulerande röstmottagare.

Ärendet

Valnämnden har möjlighet att utse ambulerande röstmottagare för att hjälpa väljare att avlägga sin röst. Väljare som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller ålder inte själva kan ta sig till ett röstmottagningsställe får om de begär det lämna sina röster i bostaden eller på annan plats till särskilt förordnade röstmottagare, ambulerande röstmottagare (7 kap. 3a § vallagen, 2005:837). Röstmottagarna har med sig det material som krävs för att ta emot en förtidsröst.

Valnämnden får själv bestämma i vilken utsträckning man ska erbjuda dessa röstmottagare, dvs. hur många som ska förordnas och vilka dagar dessa röstmottagare ska kunna vara tillgängliga för väljarna. Röstning genom ambulerande röstmottagare sker efter överenskommelse mellan den röstande och valnämndens kansli. Valnämnden har mandat att fatta beslut om hur sent på valdagen en väljare kan få hjälp av en ambulerande röstmottagare. Röstmottagarna måste ha möjlighet att hinna tillbaka för att lämna rösten i röstningslokalen.

För att de ambulerande röstmottagarna ska få goda förutsättningar att hjälpa väljare att avlägga sin röst på valdagen föreslås ett sista klockslag för ambulerande röstmottagning. Tiden sätts till kl. 17:00 och bokning av ambulerande röstmottagning ska göras senast kl. 12:00 under valdagen. Bokningar som sker

efter kl. 12:00 hanteras i den mån de ambulerande röstmottagarna hinner innan kl. 17:00.

Helena Edenberg
Kanslichef

Sandra Berwing
Nämndsekreterare

Bilaga

Valmyndighetens ställningstagande angående tidsramar för ambulerande röstmottagning, daterat 2023-12-18, VAL-862.

Vägledande ställningstagande om ambulerande röstmottagning

Valmyndigheten har det övergripande ansvaret för frågor om val. Myndighetens ställningstaganden, som ger vägledning till valadministrationen, innehåller en redogörelse för myndighetens uppfattning i rättsliga frågor.

Detta ställningstagande har uppdaterats och ersätter därmed tidigare beslutat ställningstagande från den 17 juni 2022.

Sammanfattning

Valnämnden behöver planera den ambulerande röstmottagningen under valperioden och ha god beredskap att boka röstmottagare, också under valhelgen och särskilt på valdagen. Under valperioden ska väljare kunna kontakta valnämnden för att boka röstmottagare. Valnämnden bör kunna ta emot bokningar vardagar dagtid och under valhelgen.

Valnämnden har att, utifrån resurser och geografiska förutsättningar, fatta beslut om hur sent på valdagen en väljare kan få hjälp av en ambulerande röstmottagare. Nämnden bör fatta ett principbeslut som sedan får ligga till grund för bedömningar i de enskilda fallen. Röstmottagarna måste ha möjlighet att hinna tillbaka för att lämna rösten i röstningslokalen. Om en väljare begär hjälp sent på valdagen kan det därför vara för sent att få hjälp att rösta.

Det är viktigt att informera väljaren om att boka ambulerande röstmottagare, hur den ambulerande röstmottagningen går till och vilken utrustning röstmottagarna har med sig.

Gällande rätt m.m.

Väljare som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller ålder inte själva kan ta sig till ett röstmottagningsställe får om de begär det lämna sina röster i bostaden eller på annan plats till särskilt förordnade röstmottagare, ambulerande röstmottagare. Vid röstmottagning med ambulerande röstmottagare gäller i tillämpliga delar bestämmelserna om röstning och röstmottagning i 7 och 8 kap. och bestämmelserna om röstmottagning i röstningslokal i 10 kap. vallagen. (7 kap. 3 a § vallagen (2005:837))

Syftet med ambulerande röstmottagning är att ge alla väljare så likartade förutsättningar som möjligt att utnyttja sin rösträtt, samtidigt som en godtagbar nivå av valsäkerhet upprätthålls. Rösterna ska hämtas av två röstmottagare som valnämnderna har utsett. Röstmottagarna ska vidare bl.a. ta emot väljarens röst på samma sätt som i en röstningslokal och är, på begäran av väljaren, även skyldiga att hjälpa väljaren att göra i ordning sin röst. Förfarandet liknar förtidsröstning med den huvudsakliga skillnaden att röstningen inte sker i en av kommunerna för ändamålet särskilt iordningställd och för allmänheten tillgänglig lokal utan i den lokal som väljaren befinner sig i. (prop. 2013/14:124, s. 40)

Eftersom det vid ambulerande röstmottagning inte heller inrättas något särskilt röstmottagningsställe kommer det inte att finnas någon plats att lägga ut valsedlar på. Röstmottagarna ska därför ta med sig de valsedelstyper som valadministrationen ska tillhandahålla enligt bestämmelserna i 8 kap. 2 § första stycket vallagen. Inget hindrar dock valnämnderna från att inrätta rutiner som innebär att de ambulerande röstmottagarna även tar med sig de valsedlar som partierna lägger ut på de fasta röstmottagningsställena. (7 kap. 3 och 3 a §§ och prop. 2013/14:124 s. 40 f)

Röstmottagaren har tystnadsplikt. (40 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400))

Bedömning

Planering, tillgänglighet och beredskap

Valnämnden behöver ta strategiska beslut om hur många ambulerande röstmottagare som ska förordnas och vilka dagar och tider som ambulerande röstmottagare ska finnas att tillgå. I beslutet bör beskrivas vad som ska finnas med i bedömningen för om ambulerande röstmottagning kan genomföras. Det kan till exempel handla om tidpunkter för när en väljare ska kunna boka ett besök, avstånd, antal tillgängliga röstmottagarteam, utrustning och antal uppsättningar av sådan. Det måste också vara möjligt för de ambulerande röstmottagarna att hinna till en röstningslokal för att lämna rösten efter att den har tagits emot. Beslutet kan vara ett stöd för att avgöra om det är möjligt att genomföra ett visst besök.

Öppettider och tillgänglighet inom perioden varierar stort för kommuner i landet. Valmyndigheten anser att väljare ska kunna kontakta valnämnden för att boka ambulerande röstmottagare alla vardagar dagtid under den lagstadgade period när valnämnden har sin förtidsröstning.

Väljare kan även begära ambulerande röstmottagare på själva valdagen. Valnämnden behöver planera de ambulerande röstmottagarnas verksamhet så att de efter genomförd röstning på valdagen hinner åka från väljaren till en röstningslokal för att lämna väljarens röst innan röstmottagningen avslutas. Valnämnden bör tydligt informera om vikten av framförhållning vid bokning av ambulerande röstmottagare på valdagen.

Valmyndigheten rekommenderar valnämnden att efter sina förutsättningar fatta beslut om ett sista klockslag för när ambulerande röstmottagning i kommunen alltid bör medges.

Valnämnden bör informera väljarna via sina kanaler om hur den ambulerande röstmottagningen går till och under vilka tider man kan höra av sig för att boka ambulerande röstmottagning. Valnämnden bestämmer tid för besök i samråd med väljaren utifrån geografiska förhållanden och resurser. En väljare som begärt men av någon anledning inte fått ambulerande röstmottagare får vid missnöje hänvisas till att överklaga valresultatet.

Valnämnden avgör när det är för sent att begära hjälp på valdagen utifrån de lokala förutsättningar som finns, till exempel geografiska avstånd och övriga resurser. Att sätta ett generellt sista klockslag för hela landet är inte möjligt och riskerar att påverka väljarnas möjlighet att rösta negativt.

Budröstning ett alternativ i vissa fall

Både ambulerande röstmottagning och budröstning är till för väljare som inte kan ta sig till ett röstmottagningsställe på grund av sjukdom, ålder eller funktionsvariation. Vid ambulerande röstmottagning kan väljaren få hjälp av röstmottagaren eller någon annan med att göra i ordning sina röster på samma sätt som på ett röstmottagningsställe, vilket inte är möjligt vid budröstning. En röstmottagare har dessutom, till skillnad från en privatperson, tystnadsplikt. Valnämnden bör ha en dialog med väljaren och ställa öppna frågor för att kunna göra en korrekt bedömning av behovet i varje enskilt fall. Till exempel kan valnämnden ställa frågan om det finns någon anhörig eller någon annan person som hjälper väljaren regelbundet som kan vara bud istället för att valnämnden ska skicka ambulerande röstmottagare. Valnämnden kan vidare informera om vilka röstningslokaler som har öppet sen eftermiddag, kväll och helg där bud kan lämna väljarens röst. Valmyndigheten anser att en väljare som föredrar att rösta med ambulerande röstmottagning framför budröstning inte ska nekas detta, även om förutsättningarna att rösta med bud skulle vara uppfyllda.

Häkten, SIS-boenden m.m.

Ambulerande röstmottagning är inte avsedd för väljare som är intagna på häkte eller placerade på till exempel boenden som drivs av Statens Institutionsstyrelse, så kallade SIS-boenden. På dessa platser genomför valnämnden förtidsröstning med begränsat öppethållande. Förfarandet är detsamma som vid ambulerande röstmottagning, men regleras som förtidsröstning.

Valsedlar som ska tas med

Det krävs inte att de ambulerande röstmottagarna har med sig alla de valsedlar som finns i en röstningslokal. Förutom väljarförteckning och annan nödvändig utrustning ska de ambulerande röstmottagarna ha med sig blanka valsedlar och partivalsedlar för de partier som har rätt att både få valsedlar upptryckta och har begärt utläggning. Vid val till Europaparlamentet ska röstmottagarna istället ha med sig namnvalsedlar för ovan nämnda partier, eftersom det i normalfallet är dessa som valnämnderna då distribuerar. Valmyndigheten rekommenderar att valnämnden informerar väljaren om vilka valsedlar de ambulerande röstmottagarna har med sig.

Detta ställningstagande har beslutats av Valmyndighetens nämnd. Ställningstagandet har uppdaterats i beslut fattat av kanslichef Anna Nyqvist.

3

Kommunkontoret
Kanslienheten
Sandra Berwing
0156-522 78
Sandra.berwing@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2024-05-06
Diarienummer
VN/2024:18

Förordnande av röstmottagare vid förtidsröstningen vid val till Europaparlamentet 2024

Förslag till beslut

1. Röstmottagare vid förtidsröstningen 22 maj till 9 juni 2024 förordnas i enlighet med bilagd lista benämnd "Röstmottagare i förtidsröstningen" daterad 2024-05-06.
2. Förordnandet gäller under förutsättning att röstmottagandet genomgått den obligatoriska utbildningen som behövs för uppdraget.

Ärendet

De röstmottagare som tjänstgör under val till Europaparlamentet ska förordnas av valnämnden. Förtidsröstningen börjar den 22 maj och pågår fram till och med valdagen den 9 juni 2024. Röstmottagare får endast förordnas om de genomgått utbildning som behövs för uppdraget (3 kap. 5 § vallagen).

Helena Edenberg
Kanslichef

Sandra Berwing
Nämndsekreterare

Bilaga

Röstmottagare i förtidsröstningen 2024-05-06

4

Förordnande av röstmottagare på valdagen den 9 juni 2024

Förslag till beslut

1. Valnämnden förordnar röstmottagare vid valet den 9 juni 2024 enligt bilaga till tjänsteskrivelsen 2024-05-08.
2. Reserver enligt bilagan till tjänsteskrivelsen 2024-05-08 förordnas som röstmottagare under förutsättning att de blivit inkallade att tjänstgöra som röstmottagare.
3. Förordnandet gäller endast under förutsättning att röstmottagarna genomgått den obligatoriska utbildningen som behövs för uppdraget.
4. Valnämnden delegerar rätten till valnämndens ordförande att vid behov förordna ersättare för ordförande, vice ordförande och röstmottagare i valdistrikten.

Ärendet

Valkansliet ansvarar för att rekrytera ordföranden till valdistrikten. Kontakt har tagits med valdistriktens ordförande från tidigare val.

Valnämnden har i likhet med tidigare överlåtit till ordförande i respektive valdistrikt att rekrytera sina medarbetare. Vid behov har valkansliet hjälp till med rekryteringen.

Vid rekryteringen av röstmottagare till valdistrikten ska ordförande utgå från Riktlinjer vid rekrytering och bemanning av röstmottagare beslutade av valnämnden 2024-02-07, § 6 samt att personen i fråga passar för uppgiften. Bedömningen kan göras utifrån egen kunskap om personen eller genom referenser.

I ordförandens uppdrag ingår även att se till att det finns en person i beredskap som kan gå in som röstmottagare i händelse av att någon av de ordinarie röstmottagarna uteblir på valdagen på grund av sjukdom eller liknande.

Vallagen om röstmottagare

Regler om röstmottagare finns i vallagen 3 kap 4-6§§. Där anges att det på varje röstmottagningsställe ska finnas så många röstmottagare som behövs för att röstmottagningen ska kunna genomföras.

I varje valdistrikt ska det utses minst fyra röstmottagare, varav en är ordförande och en vice ordförande. Vid röstmottagningen måste minst tre röstmottagare vara närvarande samtidigt. En av dessa ska vara ordförande eller dennes ersättare.

Röstmottagare får endast förordnas om de undergått utbildning som behövs för uppdraget (3 kap 5 § vallagen). Valnämnden förordnar sedan röstmottagarna.

Helena Edenborg
Kanslichef

Sandra Berwing
Nämndsekreterare

Bilaga

Förordnande av röstmottagare på valdagen den 9 juni 2024

5

Kommunkontoret
Kanslienheten
Sandra Berwing
Nämndsekreterare
0156-522 78
Sandra.berwing@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2024-05-08
Diarienummer
VN/2024:16

Korrigering av felaktig avprickning i röstlängd samt nekande att rösta

Förslag till beslut

Valnämnden ger befogenhet till vallokalens ordförande att korrigera felaktiga avprickningar i röstlängden samt att neka en väljare att rösta i enlighet med de särskilda förutsättningar som anges i Valmyndighetens ställningstagande, 2023-12-15, VAL-886.

Ärendet

På valdagen markeras att en väljare har röstat i ett val med en avprickning i röstlängden, det vill säga att väljarens valkuvert markeras i kolumnen för respektive val som väljaren röstar i när väljarens valkuvert läggs i urnan.

Utgångspunkten är att inga felaktiga avprickningar ska ske, felaktiga avprickningar ska i första hand avhjälpas genom proaktiva åtgärder i form av utbildning och hjälpmedel för att minska risken för fel.

Det kan förekomma att röstmottagare måste neka väljare att rösta för att röstmottagarna felaktigt markerat i röstlängden att väljaren redan röstat, det vill säga felaktig avprickning i röstlängd. En felaktig avprickning kan bero på att röstmottagare har prickat av en tidigare väljare på fel rad. En avprickning kan också bero på att väljaren faktiskt redan har röstat.

När en röstmottagare gör en avprickning i röstlängden är det inte att betrakta som ett beslut och avprickningen kan därför inte rättas med stöd av förvaltningslagen. Valmyndigheten anser i stället att den felaktiga avprickningen ska åtgärdas genom att röstmottagarna gör en skriftlig korrigering i röstlängden.

Valmyndigheten anser att korrigeringar av felaktiga avprickningar endast ska göras om den person som prickats av på fel rad i röstlängden fortfarande befinner sig i vallokalen. Om väljaren lämnat vallokalen bör röstmottagarna endast göra korrigeringar i röstlängden i undantagsfall och under vissa särskilda förutsättningar.

Om röstmottagarna inte kan genomföra en korrigering ska röstmottagarna inte ta emot rösten från den väljare som redan är avprickad. Väljaren har ingen möjlighet

att överklaga den felaktiga avprickningen eller att röstmottagaren nekat att ta emot väljarens valkuvert. Om väljaren efterfrågar det ska röstmottagarna upplysa väljaren om att hen kan överklaga beslutet att fastställa utgången av valet hos Valprövningsnämnden.

Valmyndigheten anser att bedömningen av om en korrigering eller ett nekande ska ske är av sådan art att bedömningen ska göras av valnämnden. För en praktisk hantering bör nämnden besluta att det är ordförande i vallokalen som genomför sådana åtgärder. Korrigering och nekande ska ske i enlighet med det som anges i valmyndighetens ställningstagande 2023-12-15, VAL-886 (bilaga 1).

Korrigering

En korrigering av en felaktig avprickning ska endast göras om den person som felaktigt avprickats i röstlängden fortfarande befinner sig i vallokalen eller vara känd av röstmottagaren som med säkerhet vet att det är den väljaren som prickats av på fel rad.

När en korrigering är möjlig ska den ske enligt följande:

- En korrigering ska ske i närvaro av väljaren som prickats av på fel rad (en annan väljares rad).
- Om väljaren lämnat bordet ska hen ombes att återkomma till bordet. Om väljaren är känd och har lämnat lokalen ska hen ombes att återkomma till lokalen. Kontroll av väljarens identitet måste ske i närvaro av väljaren och kan inte ske på distans.
- De noteringar som gjorts på fel rad ska noteras på rätt rad. Samma markeringar för de valkuvert som väljaren lämnat ska föras in på den rätta raden. En notering om korrigering ska ske vid den felaktiga markeringen. Om väljaren har en annan uppfattning om vilka valkuvert hen har lämnat ska noteringen i röstlängden ändå vara avgörande. Valurnan ska inte öppnas.
- Den väljare som felaktigt blivit avprickad får genomföra sin röstning först när korrigeringen är gjord. Väljarens identitet ska åter kontrolleras.
- Alla åtgärder som vidtas i samband med korrigeringen ska dokumenteras utförligt i protokollet.

Utöver *när, var, varför, hur* och *av vem* ska det även dokumenteras tydligt om väljaren har en annan uppfattning om vilka valkuvert som lämnats in eller om andra omständigheter vid händelsen.

Nekande att rösta

Vid ett nekande att rösta ska följande åtgärder vidtas, som minst.

- Nekandet att rösta ska dokumenteras utförligt i protokollet.
- Väljaren ska tydligt informeras om orsakerna till att hen inte får rösta.
- Om väljaren efterfrågar möjligheten att överklaga ska hen informeras om vad som gäller för ett överklagande (att väljaren enbart kan klaga på valets utgång) och lämnas information om hur hen kan överklaga.

Utöver när, var, varför, hur och av vem ska det även dokumenteras tydligt hur situationen uppmärksammades och vad som antas ha skett.

Om det är uppenbart att väljaren är felaktigt avprickad men att detta inte kan korrigeras ska det tydligt framgå vilka åtgärder som vidtagits för att försöka korrigera den felaktiga avprickningen. En notering ska också göras om hur väljaren informerats om möjligheten till överklagande. Det bör vidare noteras om det är uppenbart att väljaren faktiskt redan har röstat.

Helena Edenberg
Kanslichef

Sandra Berwing
Nämndsekreterare

Bilaga

Valmyndighetens ställningstagande om felaktig avprickning och väljare som nekas att rösta 2023-12-15, VAL-886

Vägledande ställningstagande om felaktig avprickning i röstlängd och väljare som nekas att rösta

Valmyndigheten har det övergripande ansvaret för frågor om val. Myndighetens ställningstaganden, som ger vägledning till valadministrationen, innehåller en redogörelse för myndighetens uppfattning i rättsliga frågor.

Detta ställningstagande har uppdaterats och ersätter därmed tidigare ställningstagande från den 21 juni 2022.

Sammanfattning

Vid varje val förekommer att röstmottagare måste neka väljare att rösta för att röstmottagarna felaktigt markerat i röstlängden att väljaren redan röstat, det vill säga felaktig avprickning i röstlängd. Ofta beror detta på att en röstmottagare har prickat av en tidigare väljare på fel rad. Röstmottagarna kan i regel undvika felaktiga avprickningar i röstlängderna genom att röstmottagarna arbetar lugnt och metodiskt och använder de hjälpmedel som finns.

En avprickning kan också bero på att väljaren faktiskt redan har röstat. En väljare kan även vara delvis avprickad, det vill säga att väljaren kan ha röstat i exempelvis riksdagsvalet för att återkomma för att rösta i kommunvalet. Detta är tillåtet och röstmottagarna ska då låta väljaren rösta i kommunvalet.

Valnämnderna har historiskt hanterat felaktiga avprickningar på olika sätt. I de fall där en väljare prickats av felaktigt anser Valmyndigheten att det är av stor vikt för förtroendet för valsystemet att felaktiga avprickningar i möjligaste mån hanteras lika. De åtgärder som vidtas i vallokalen bör därför vara av sådan karaktär att de kan utföras i varje vallokal i varje kommun.

När en röstmottagare gör en avprickning i röstlängden är det inte att betrakta som ett beslut och avprickningen kan därför inte rättas med stöd av förvaltningslagen. Valmyndigheten anser i stället att den felaktiga avprickningen ska åtgärdas genom att röstmottagarna gör en skriftlig korrigerings i röstlängden.

Valmyndigheten anser att korrigerings av felaktiga avprickningar endast ska göras om den person som prickats av på fel rad i röstlängden fortfarande befinner sig i vallokalen. Om väljaren lämnat vallokalen bör röstmottagarna endast göra korrigerings i röstlängden i undantagsfall och under vissa särskilda förutsättningar.

Om röstmottagarna inte kan genomföra en korrigering ska röstmottagarna inte ta emot rösten från den väljare som redan är avprickad. Väljaren har ingen möjlighet att överklaga den felaktiga avprickningen eller att röstmottagaren nekat att ta emot väljarens valkuvert. Om väljaren efterfrågar det ska röstmottagarna upplysa väljaren om att hen kan överklaga beslutet att fastställa utgången av valet hos Valprövningsnämnden.

Valmyndigheten anser att bedömningen av om en korrigering eller ett nekande ska ske är av sådan art att bedömningen ska göras av valnämnden. För en praktisk hantering bör nämnden besluta att det är ordförande i vallokalen som genomför sådana åtgärder.

Gällande rätt m.m.

Laghänvisningarna nedan avser vallagen (2005:837) om inget annat anges.

Vad gäller markering i röstlängden vid röstmottagningsställe framgår bl.a. följande. Innan valkuvert tas emot ska röstmottagarna kontrollera att väljarna enligt röstlängden inte redan har röstat (9 kap. 6 §). Om det inte finns några hinder mot att ta emot valkuvert, ska röstmottagarna, i väljarens eller budets närvaro, lägga kuverten i valurnan för de val valseدلarna gäller och markera detta i röstlängden. I röstlängden ska det anges hur väljarens eller budets identitet har kontrollerats (9 kap. 7 §).

De bestämmelser i vallagen som rör rättelse i röstlängd är inte tillämpliga i fråga om felaktiga avprickningar (5 kap. 6-7 §§).

Under röstmottagningen ska röstmottagarna i protokollet bl.a. anteckna om röstmottagarna har vägrat ta emot valkuvert eller ytterkuvert för budröst och anledningen till detta (9 § valförordningen (2005:874)).

Valnämnden är att betrakta som en förvaltningsmyndighet som ska tillämpa förvaltningslagen. Förvaltningslagen (2017:900) gäller i princip bara vid handläggning av ärenden men reglerna om god förvaltning har en vidare tillämpning (1, 5–8 §§ förvaltningslagen).

Bedömning

När det gäller felaktig avprickning och väljare som nekas att rösta används i valsammanhang tre begrepp som inte förekommer i aktuell lagstiftning. Eftersom begreppen skiljer sig från hur bestämmelserna är formulerade finns det ett värde i att här definiera dem tillsammans med processen där de tillämpas.

- *Avprickning* är det som i bestämmelserna heter markering i röstlängd, det vill säga markeringen som görs i kolumnen för respektive val när väljarens valkuvert läggs i urnan. Den notering som görs om hur väljaren identifierats är inte en del av avprickningen. Det är alltså markeringarna vid respektive val i röstlängden som avgör om väljaren ”har röstat” i det aktuella valet eller inte.

- *Nekas att rösta* är följden av det som i bestämmelserna definieras som att röstmottagaren inte ska ta emot valkuvert om väljaren redan har markerats i röstlängden och att valkuverten då inte heller får stoppas i valurnan. Dessa två omständigheter tillsammans ger följden att väljaren i praktiken nekas att rösta.
- *Rättelse* har tidigare den åtgärd kallats som vidtas när felaktiga markeringar korrigeras.

I vilka fall ska en felaktig markering i röstlängden korrigeras?

En självklar utgångspunkt är att inga felaktiga avprickningar ska ske. Valmyndigheten anser att felaktiga avprickningar i första hand ska avhjälpas genom proaktiva åtgärder i form av utbildning och hjälpmedel för att minska risken för fel.

I de fall felaktiga avprickningar sker är det av stor vikt för förtroendet för valsystemet att de felaktiga avprickningarna i möjligaste mån hanteras lika. De åtgärder som vidtas ska därför ha stöd i rättsordningen och endast vidtas om de kan antas leda till det avsedda resultatet.

Det måste gå att säkerställa att markeringen är felaktig. Om en väljare hävdar att hen inte har röstat får det tas som en stark indikation på att markeringen kan vara felaktig. Det bör dock inte räcka med en misstanke om att markeringen är felaktig. Någon ytterligare omständighet bör tala för att så är fallet, exempelvis att en röstmottagare minns vilken väljare som markerades på den aktuella raden. Det finns uppenbara fall där en korrigerings ska göras, exempelvis då en röstmottagare av misstag markerar på fel rad när väljaren finns kvar vid bordet. Om väljaren inte längre finns närvarande i lokalen blir frågan dock mer komplicerad.

I en vallokal där många väljare är kända av röstmottagarna kan röstmottagarna ha relativt god kontroll på vilka som redan varit och röstat. Vid en kontroll av de markeringar som gjorts i röstlängden kan röstmottagarna ofta få en god uppfattning av om det skett ett fel eller inte. I undantagsfall kan det då vara befogat att försöka nå den person som antas vara avprickad på fel rad. I en vallokal med större genomströmning och okända väljare är det dock svårare att ha en uppfattning om den väljare som redan är avprickad är det på grund av att hen redan röstat eller på grund av att en röstmottagare prickat av fel person.

Korrigerings bör alltså endast vara aktuellt i de fall där det är uppenbart vilken väljare som prickats av på fel rad. För att det ska anses uppenbart vilken väljare som har prickats av felaktigt ska väljaren antingen vara kvar i vallokalen eller vara känd av röstmottagare som med säkerhet vet att det är den väljaren som prickats av på fel rad.

I andra situationer än dessa blir osäkerheten för stor och tillämpningen för varierad och röstmottagarna ska då avstå från att hitta den felaktigt avprickade väljaren.

Kan en felaktig avprickning rättas enligt förvaltningslagen?

Valnämnden är att betrakta som en förvaltningsmyndighet. Förvaltningslagens bestämmelser är därför tillämpliga om annat inte är reglerat i specialbestämmelse. Förvaltningslagens regler gäller i huvudsak vid handläggning av ärenden som också utmynnar i beslut.

Avprickningen i röstlängden har förvisso vissa verkningar för den enskilde väljaren men har enbart i syfte än att markera att väljaren utnyttjat sin rätt att rösta. Markeringen utgör därför ett faktiskt handlande och inte ett beslut. Förvaltningslagens bestämmelser om exempelvis rättelse av beslut ska därför inte tillämpas. Det hindrar dock inte att felmarkeringen ändå åtgärdas. Valmyndigheten anser att åtgärden bör benämnas korrigerering.

Är det ett beslut att neka en väljare att rösta?

I de fall där väljaren bedöms vara felaktigt avprickad och det inte är möjligt att korrigera felet ska väljaren nekas att rösta. I likhet med korrigeringen av en felaktig markering saknas uttrycklig reglering för åtgärden. Till skillnad från korrigeringen får dock nekandet långtgående konsekvenser för väljaren. Nekandet utgör en tydlig begränsning av väljarens fortsatta handlande och väljaren har ingen möjlighet att få rätten att rösta åter. Det finns ingen formell skyldighet att fatta ett beslut, nekandet är följden av att väljaren redan är avprickad. Ett nekande får dock till sin natur anses bära alla andra kännetecken hos ett beslut.

Listan över vilka beslut som får överklagas enligt vallagen är uttömmande och beslutet att neka en väljare att rösta är inte ett av de överklagbara besluten. Det enda överklagbara beslut som hanteringen vid röstmottagningen därför kan sägas mynna ut i är beslutet att fastställa utgången av valet. Beslutet att neka en väljare att rösta är därmed endast något som kan prövas som en avvikelse från föreskriven ordning eller möjligen otillbörligt verkande vid ett överklagande av utgången av valet. Av detta följer även att ett överklagande inte kan leda till att väljaren ges rätten att rösta åter.

Praktisk hantering

Vilka krav gäller för de åtgärder som ska vidtas vid en korrigerering?

När en korrigerering är möjlig ska korrigeringen ske enligt följande.

- En korrigerering ska ske i närvaro av väljaren som prickats av på fel rad (en annan väljares rad).
- Om väljaren lämnat bordet ska hen ombes att återkomma till bordet. Om väljaren är känd och har lämnat lokalen ska hen ombes att återkomma till lokalen. Kontroll av väljarens identitet måste ske i närvaro av väljaren och kan inte ske på distans.
- De noteringar som gjorts på fel rad ska noteras på rätt rad. Samma markeringar för de valkuvert som väljaren lämnat ska föras in på den rätta raden. En notering om korrigerering ska ske vid den felaktiga markeringen. Om väljaren har en annan uppfattning om vilka valkuvert hen har lämnat ska noteringen i röstlängden ändå vara avgörande. Valurnan ska inte öppnas.

- Den väljare som felaktigt blivit avprickad får genomföra sin röstning först när korrigeringen är gjord. Väljarens identitet ska åter kontrolleras.
- Alla åtgärder som vidtas i samband med korrigeringen ska dokumenteras utförligt i protokollet.

Utöver *när, var, varför, hur* och *av vem* ska det även dokumenteras tydligt om väljaren har en annan uppfattning om vilka valkuvert som lämnats in eller om andra omständigheter vid händelsen.

Vilka krav gäller för de åtgärder som ska vidtas vid ett nekande att rösta?

Vid ett nekande att rösta ska följande åtgärder vidtas, som minst.

- Nekandet att rösta ska dokumenteras utförligt i protokollet.
- Väljaren ska tydligt informeras om orsakerna till att hen inte får rösta.
- Om väljaren efterfrågar möjligheten att överklaga ska hen informeras om vad som gäller för ett överklagande (att väljaren enbart kan klaga på valets utgång) och lämnas information om hur hen kan överklaga.

Utöver *när, var, varför, hur* och *av vem* ska det även dokumenteras tydligt hur situationen uppmärksammades och vad som antas ha skett. Om det är uppenbart att väljaren är felaktigt avprickad men att detta inte kan korrigeras ska det tydligt framgå vilka åtgärder som vidtagits för att försöka korrigera den felaktiga avprickningen. En notering ska också göras om hur väljaren informerats om möjligheten till överklagande. Det bör vidare noteras om det är uppenbart att väljaren faktiskt redan har röstat.

Vilka åtgärder bör valnämnden vidta inför och under valdagen?

Valnämnden bör inför ett val fatta ett principbeslut om hur röstmottagarna ska agera vid felaktiga avprickningar och när väljare nekas att rösta.

Valmyndigheten anser att bedömningen av om en korrigering eller ett nekande ska ske är av sådan art att bedömningen ska göras av valnämnden. För en praktisk hantering bör nämnden besluta att det är ordförande i vallokalen som genomför sådana åtgärder.

Det är viktigt att den som har befogenhet att göra korrigeringar i röstlängd eller neka väljare att rösta får erforderlig utbildning i under vilka förutsättningar en korrigering eller ett nekande kan ske och hur åtgärderna ska utföras och dokumenteras.

Detta ställningstagande har beslutats av Valmyndighetens nämnd.

6

Kommunkontoret
Kanslienheten
Sandra Berwing
Nämndsekreterare
0156-522 78
Sandra.berwing@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2024-05-06
Diarienummer
VN/2024:17

Genomförande av preliminär sammanräkning (onsdagsräkning) i samband med val till Europaparlamentet 2024

Förslag till beslut

1. Valnämnden beslutar att den preliminära sammanräkningen (onsdagsräkningen) vid 2024 års val till Europaparlamentet ska hållas onsdagen den 12 juni kl. 9.00 i Trosa kommunhus.
2. Valnämnden förordnar Helena Edenborg, Sandra Berwing, Tina Forstén-Kärrström, Linda Stenlund, Emma Eklund och Kerstin Wisén som röstmottagare vid den preliminära sammanräkningen.

Ärendet

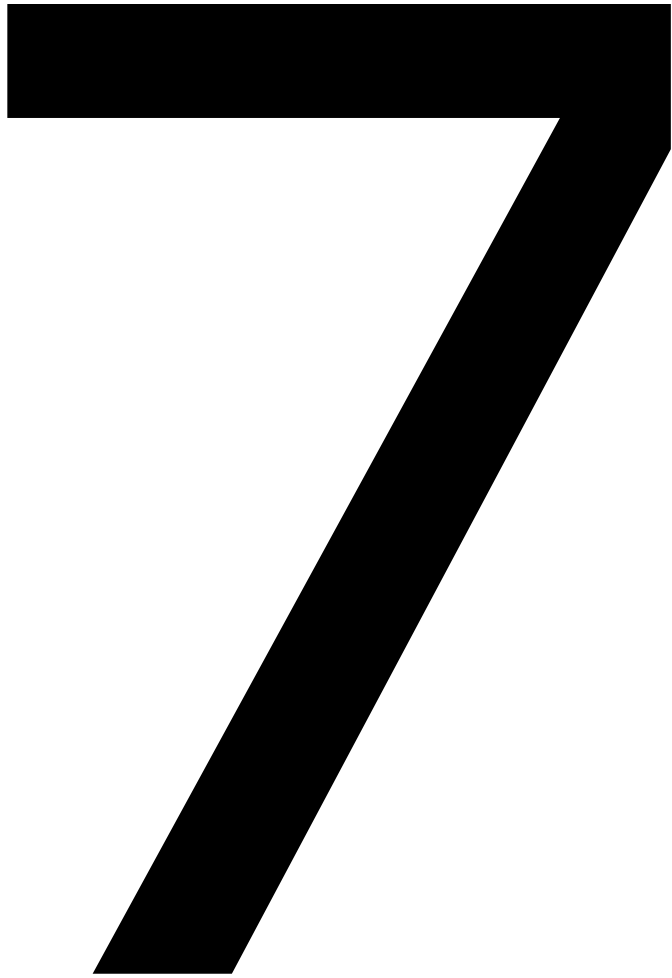
Enligt vallagen 12 kap 1-8 §§, ska valnämnden sammanträda för att granska de röster som inte räknas i vallokalerna. Det rör sig i första hand om förtidsröster som lämnats i andra kommuner dagarna före valet och brevröster från utlandet.

Sex röstmottagare utses att bistå vid sammanräkningen.

Sammanträdet är offentligt och kungörs på kommunens digitala anslagstavla.

Helena Edenborg
Kanslichef

Sandra Berwing
Nämndsekreterare

Kommunkontoret
Kanslienheten
Sandra Berwing
Nämndsekreterare
0156-522 78
Sandra.berwing@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2024-05-08
Diarienummer
VN/2024:20

Delegation till valnämndens ordförande i brådskande ärenden

Förslag till beslut

Valnämnden delegerar till valnämndens ordförande att besluta i brådskande ärenden.

Ärendet

Beslut i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan inväntas föreslås delegeras till valnämndens ordförande enligt 6 kap. 39 § kommunallagen.

Helena Edenberg
Kanslichef

Sandra Berwing
Nämndsekreterare